

Problematika terminologie v oblasti profesní obraný

Michaela Poniřtová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Poništová**
Osobní číslo: **A15144**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Problematika terminologie v oblasti profesní obrany**
Téma anglicky: **The Problems and Issues of Terminology in the Professional Defence Field**

Zásady pro vypracování:

1. Seznamte se s problematikou terminologie profesní obrany a v nezbytné míře i sebeobraný s důrazem na jejich definice.
2. Porovnejte různé definice příslušné k terminologii profesní obrany a v potřebné míře i sebeobraný, používané v prostředí komerční bezpečnosti, právního prostředí a v sebeobraně občana.
3. Analyzujte základní terminologii profesní obrany z hlediska přesnosti definice s důrazem na zájmové prostředí jejího použití.
4. Specifikujte základní terminologii profesní obrany a v potřebné míře i sebeobraný, vhodnou do prostředí komerční bezpečnosti, sebeobraný občana a do právního prostředí.
5. Vytvořte a zdůvodněte minimální terminologický materiál z oblasti obrany v prostředí komerční bezpečnosti, z právního prostředí a z prostředí sebeobraný občana.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. **JUŘÍČEK, Ludvík a Zdeněk MALÁNÍK. Speciální tělesná příprava 3: Ranivá balistika a její aplikace [online]. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2014, 163 s. [cit. 2014]. ISBN 978-80-7454-419-4. Dostupné z: www.fai.utb.cz**
2. **LAPKOVÁ, Dora a Zdeněk MALÁNÍK. Rozdělení zbraní a osobních prostředků. Bezpečnostní technologie, systémy a management II.: Teorie a praxe ochrany majetku a fyzické bezpečnosti. 1.**
3. **Doc. Ing. Luděk Lukáš, CSc. Zlín: Radim Bačuvčík - VerBuM, 2012, 142 - 155. ISBN 978-80-87500-19-4. Dostupné také z: www.verbum.name**
4. **MALÁNÍK, Zdeněk. Úvodní problematika profesní obrany. LUKÁŠ, Luděk. Bezpečnostní technologie, systémy a management I: Teorie a praxe ochrany majetku a fyzické bezpečnosti. 1. Zlín: VerBuM, 2011, 247 - 259. ISBN 978-80-87500-05-7.**
5. **MALÁNÍK, Zdeněk. Občan jako součást měkkého cíle. In: Bezpečné Slovensko a Európská únia.: 10. medzinárodná vedecká konferencia. 1. Košice: VŠBM v Košiciach, 2016, s. 10. ISSN 1338-4880. ISSN 1338-4880. Dostupné také z: www.vsbm.sk/revue.html**
6. **Teorie sebeobrany: 2. Vývoj teorie sebeobrany. Inovace SEBS a ASEBS: Inovace bakalářského studijního oboru Speciální edukace bezpečnostních složek a navazujícího magisterského studijního oboru Aplikovaná sportovní edukace bezpečnostních složek [online]. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2017 [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/teorie-sebeobrany/vyvoj>**

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zdeněk Maláník

Ústav bezpečnostního inženýrství

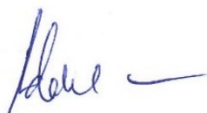
Datum zadání bakalářské práce:

12. prosince 2017

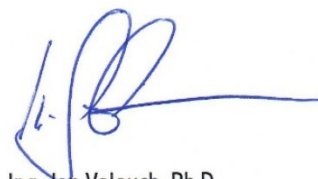
Termín odevzdání bakalářské práce:

24. května 2018

Ve Zlíně dne 12. prosince 2017

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

Ing. Jan Valouch, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 22.5.2018

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je sjednotit a vysvětlit obecně využívané pojmy z oblasti obrany, terminologií profesní obrany, sebeobranu a související právní terminologií. Na základě tohoto sjednocení bude v rámci praktické části vytvořen terminologický materiál, který srovnává nejužívanější pojmy a uvádí, jak je chápou oblasti profesní obrany, sebeobranu a právní oblast.

Klíčová slova: profesní obrana, sebeobrana, útok, obranné prostředky, zbraň, nutná obrana, krajní nouze

ABSTRACT

The aim of the bachelor thesis is to unify and explain generally used terms from the field of defense, terminology of professional defense, self defense and related legal terminology. On the basis of this unification, the practical part will create a terminological material that compares the most used terms and states how these terms are understood in the fields of professional defense, self-defense and law.

Keywords: professional defense, self defense, attack, defense means, weapon, necessary defense, extreme emergency

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce panu Ing. Zdeňkovi Maláníkovi za cenné rady a připomínky, které mi poskytl. Dále bych ráda poděkovala své rodině a zejména mému příteli, který mě při psaní velmi podporoval.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VŠEOBECNĚ POUŽÍVANÉ POJMY Z OBLASTI PROFESNÍ OBRANY	11
1.1 RIZIKO, HROZBA	11
1.1.1 Hrozba	11
1.1.2 Riziko	12
1.2 OBRANA	12
1.2.1 Obránce	13
1.2.2 Obranná situace	13
1.2.3 Manévr	13
1.2.4 Obranné prostředky	14
Úderné prostředky.....	14
Elektrické prostředky	15
Chemické prostředky	16
Světelné prostředky.....	16
Akustické prostředky	17
Expanzní zbraň (plynovka).....	17
1.3 OCHRANA	18
1.4 ÚTOK.....	18
1.4.1 Formy útoku	19
1.4.2 Útočník.....	20
1.5 ZBRANĚ	20
1.5.1 Střelné zbraně.....	20
1.5.2 Chladné zbraně.....	20
1.5.3 Zákeřné zbraně	20
1.5.4 Improvizované zbraně.....	21
1.6 STRATEGIE, OPERACE, TAKTIKA.....	22
2 TERMINOLOGIE PROFESNÍ OBRANY A SEBEOBRANY	24
2.1 PROFESNÍ OBRANA	25
2.1.1 Obrana státu	25
2.1.2 Komerční obrana	26
2.2 SOUVISEJÍCÍ TERMINOLOGIE.....	26
2.2.1 Situace profesní obrany.....	26
Vznik situace profesní obrany	27
Průběh situace profesní obrany.....	27
Ukončení situace profesní obrany.....	27
2.2.2 Technika profesní obrany.....	28
2.2.3 Pracovní úkony.....	28
2.2.4 Služební zákrok.....	28
2.3 SEBEOBRANA	28
2.3.1 Sebeobránná situace	28
2.3.2 Bojové umění	29
2.3.3 Bojový sport.....	29
2.3.4 Bojový systém.....	29

2.4	TECHNIKA BEZE ZBRANĚ.....	30
2.5	DALŠÍ POJMY	32
2.5.1	Údery a kopy	32
2.5.2	Hmaty	32
2.5.3	Chvaty	33
2.5.4	Boj	33
2.5.5	Boj z blízka	33
2.5.6	Profesní sebeobrana	33
3	SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE	35
3.1	NUTNÁ OBRANA	35
3.2	KRAJNÍ NOUZE	36
3.3	ZADRŽENÍ.....	37
3.4	SVÉPOMOC	38
II	PRAKTICKÁ ČÁST	40
4	SHRNUTÍ TERMINOLOGIE PROFESNÍ OBRANY.....	41
	ZÁVĚR	43
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	44
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	47
	SEZNAM OBRÁZKŮ	48
	SEZNAM TABULEK.....	49

ÚVOD

Pojem profesní obrana i přes její neustálý vývoj a masivní rozšíření nemá žádnou odbornou literaturu zabývající se problematikou pojmů a jejich vysvětlením.

Během studia oboru Bezpečnostní technologie, systémy a management jsem se seznámila s touto oblastí a velmi mne zaujal rozdíl mezi vnímáním veřejnosti, zažitými mýty a skutečností. Rozhodla jsem se proto problematiku prostudovat blíže.

Často je profesní obrana chápána jako sebeobrana. Zaměňování a nesprávné chápání souvisejících pojmů problematiky vede k pochybením i u samotných manažerů bezpečnostních agentur. Díky tomu může docházet k rizikovým situacím, kdy zaměstnanci průmyslu komerční bezpečnosti (dále jen PKB) mohou jednat nad svoje pravomoci a dostat se tak díky neuváženému postupu plynoucímu z neznalosti problematiky do pozice, kdy sami jednájí protiprávně.

Cílem teoretické části je pomocí analýzy dostupné literatury objasnit jednotlivé pojmy, stručně a jasně vysvětlit aplikaci legislativy spojené s profesní obranou, a to na příkladech z prostředí zaměstnanců PKB. Cílem praktické části je utvořit jednoduchý a stručný materiál, díky němuž na základě odlišností v definicích a chápání některých pojmů vznikne ucelený přehled základní terminologie a jejího chápání jednotlivými oblastmi, tedy oblastí legislativní, oblastí profesní obrany a také oblastí sebeobran.

Při zpracovávání práce jsem narazila na problém nalézt zdroje zabývající se problematikou profesní obrany. Materiálů o profesní obraně jsou velmi málo, značnou část informací musíme hledat v literatuře zaměřené na jednotlivé pojmy. Problémem je, že některé materiály jsou zastaralé a nemohou reagovat na postupný vývoj legislativy, obranných prostředků anebo jsou definice v nich zastaralé či nepřesné. Taktéž neexistuje materiál, ve kterém by byla problematika shrnuta v jednom celku.

V první kapitole budou rozebrány všeobecně používané pojmy z oblasti obrany. Mezi velmi často špatně chápané či dokonce zaměňované pojmy patří například obrana a ochrana, zbraně a obranné prostředky, nebo velmi často špatně interpretovaná sada pojmů: strategie, taktika, operace.

Druhá kapitola je zaměřena na objasnění pojmů z oblastí profesní obrany a sebeobrany. Hlavním cílem je odstranit nepřesnosti, vysvětlit rozdíly mezi pojmy, které se běžně zaměňují či kombinují. Zde tyto pojmy vysvětlují včetně související terminologie zejména k pochopení, kde leží hranice mezi profesní obranou a sebeobranou.

Ve třetí kapitole je výběr nejdůležitějších zákonů, o které se profesní obrana a sebeobrana opírají. Objasňuji zde výklad krajní nouze, nutné obrany, zadržení, a svépomoci. Tato legislativa má v profesní obraně obrovský význam. Je důležité vědět, kde je hranice stanovená legislativou a jak tuto hranici nepřekročit.

V praktické části je vytvořený materiál sjednocující několik důležitých pojmů, nezbytných pro profesní obranu.

Díky tomuto materiálu bude možné předejít špatnému použití nebo výkladu pojmů v oblasti profesní obrany. Práce je koncipovaná jako obecný výklad terminologie, který může napomocť nejen širší veřejnosti k pochopení problematiky a ujasnění si některých nesrovnalostí, které do problematiky vnášejí zejména média. Doufám, že práce bude nápomocná i studentům a dalším lidem, zajímajícím se o tento obor, kteří nebudou muset sahat po několika různých knihách, ale budou moci využít tento ucelený souhrn problematiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VŠEOBECNĚ POUŽÍVANÉ POJMY Z OBLASTI PROFESNÍ OBRANY

Pro správné pochopení problematiky je potřeba definovat několik všeobecně a často nesprávně používaných pojmů, jako je například riziko, hrozba, obrana, ochrana, útok, zbraň, strategie, taktika či operace.

1.1 RIZIKO, HROZBA

Riziko a hrozba jsou pojmy, které jsou podrobně definovány v mnoha oborech, jako například v některých odvětvích ekonomie či v risk managementu. Na poli bezpečnostní teorie je však přesné vymezení těchto pojmů opomíjeno. Jejich používání je tak běžné a zažité, že se do roku 1999 definice neobjevovali ani v bezpečnostních dokumentech. Po tomto roku se definice začaly objevovat, mnohdy však byly špatné, nebo byly významy slov prohozené. Správné definice se začínají objevovat až po roce 2001.

1.1.1 Hrozba

V současné literatuře je hrozba definována různě. Autor Luděk Lukáš v dílu Teorie bezpečnosti I. uvádí několik definic, například:

1. *„Hrozba – jakýkoliv fenomén, který má potenciální schopnost poškodit zájmy a hodnoty chráněné státem. Míra hrozby je dána velikostí možné škody a časovou vzdáleností (vyjádřenou obvykle pravděpodobností čili rizikem) možného uplatnění této hrozby.“*
2. *„Bezpečnostní hrozba – potenciální příčina nežádoucí události, která může mít za následek poškození systému a jeho aktiv, např. zničení, nežádoucí zpřístupnění (kompromitaci), modifikaci dat nebo nedostupnost služeb.“*
3. *Hrozba je primární, mimo nás nezávisle existující, vnější fenomén, který může nebo chce poškodit nějakou konkrétní hodnotu. Závažnost hrozby je úměrná povaze hodnoty a toho, jak si danou hodnotu ceníme. Hrozba může být jevem přírodním, definovaným fyzikálně – takovou hrozbu nazýváme hrozbou neintencionální. Realizace neintencionální hrozby je stochastické povahy. Zcela jiného původu je hrozba působená či zamýšlena činitelem nadaným vůlí, úmyslem (hrozba intencionální) – zamýšlí ji, připravuje, spouští či realizuje lidský jedinec nebo kolektivní aktér.“ [1]*

Výše uvedené definice jsou z různých odvětví bezpečnostní teorie. Ve zkratce se hrozba dá obecně shrnout jako jev, který může a chce poškodit naše zájmy a který nemůžeme ovlivnit.

1.1.2 Riziko

K pojmu riziko Lukáš ve svém díle uvádí 2 definice:

1. „Riziko je pravděpodobnost, že dojde ke škodlivé události, jež postihne danou hodnotu. Jinak je riziko možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, jež se liší od toho, co si přejeme. Riziko je odvozená, závisle proměnná a dá se určit nebo odhadnout tzv. analýzou rizik. Riziko je reakcí na hrozbu, též na stav naší připravenosti (zranitelnosti) a je spojeno s rozhodováním.“
2. „Riziko – možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní hrozby. Míru rizika, tedy pravděpodobnosti škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmů, je možno posoudit na základě tzv. analýzy rizik, která vychází i z posouzení naší připravenosti čelit hrozbám.“ [1]

Uvedené definice rizika jsou velmi podobné. V základě jde tedy o míru pravděpodobnosti, že nežádoucí stav nastane. Riziko je zjistitelné pomocí analýzy a mapováním hrozeb. Důležitý rozdíl oproti hrozbě je ten, že riziko můžeme ovlivnit.

1.2 OBRANA

Obrana je velmi rozšířená oblast. Definic slova najdeme nepřeberné množství, všechny však ve své podstatě říkají totéž. Jako jeden z příkladů definic můžeme uvést například definici z Ottova slovníku naučného, který byl vydán již v roce 1904. Obrana je zde definována jako „chránění, hájení sebe nebo svého majetku nebo ve vojenství předmětu svěřeného, jako praporek, pevnosti, postavení apod. proti nepřátelskému útoku zbraní, ozbrojenou rukou, která na obhájení může i útočiti dle taktické zásady, že nejúčinnější a nejprospěšnější obranou jest útok.“ [2]

V podmínkách situace profesní obrany je chápána jako „aktivní vystupování a jednání pracovníka PKB proti protiprávnímu útoku jiného člověka (lidí) na zájem chráněný zákonem. Realizuje se hlavně s využitím preventivního opatření, fyzickou obranou a zadržením útočnicka (útočnicků). [3]

Obecně lze obranu chápat jako aktivní způsob zabránění útoku, ať už preventivně, nebo ve chvíli, kdy útok nastane. Obrana je realizována 3 způsoby:

- protiútokem – aktivní eliminace útoku, nový útok už nemůže vzniknout,
- blokováním – ukončení útoku, který však může znova vzniknout, nebyl eliminován,
- krátkodobým ústupem – k promyšlení dalších kroků, získání poziční výhody, přípravě obranných prostředků. [4]

Pro lepší orientaci v oblasti obrany jsou níže rozebrány některé související pojmy, jako: kdo je obránce, kdy nastává obranná situace a co to je, jaké jsou obranné prostředky či co je manévr.

1.2.1 Obránce

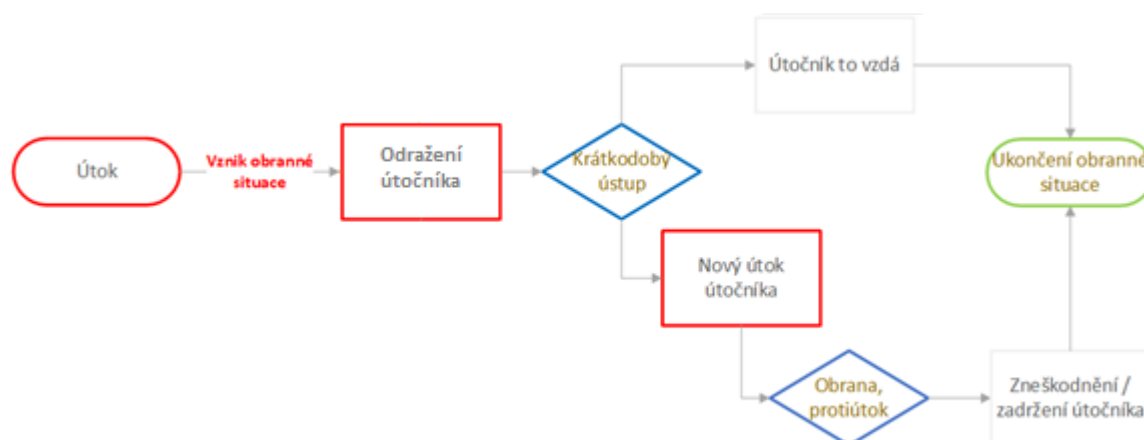
Obránce je osoba, která aktivně brání útoku člověka ohrožujícího život, zdraví, majetek, svobodu nebo čest.

1.2.2 Obranná situace

Obranná situace je situace, při které čelí obránce útoku člověka ohrožujícího život, zdraví, majetek, svobodu nebo čest.

1.2.3 Manévr

Manévr lze obecně definovat jako opatření, pohyb nebo čin obvykle klamného, úhybného, krycího charakteru k vytvoření podmínek. [5]

Obr. 1 Schéma provedení manévrů (zdroj vlastní)

Na vyobrazeném schématu (Obr. 1) je nastíněna situace, kdy vznikne obranná situace. Útočník zaútočí na obránce. Ten odrazí útok a zahájí manévr „Krátkodobý ústup“. V tuto chvíli se stáhne a dá najevo, že v konfliktu dál pokračovat nechce. Mezitím si může promyslet další případné kroky, či nachystat obranné prostředky. Pokud útočník uzná, že obránce má převahu, vzdá to a tím končí obranná situace. Pokud se rozhodne útok opakovat, obránce zahájí manévr „Obrana, protiútok“. V tuto chvíli opět odrazí útok a následně ihned provede protiútok. Útočníka zneškodní či zadrží. V tuto chvíli obránce vyhrál a končí obranná situace.

Schématem je vyjádřeno, že manévrem může být jakákoli plánovitá činnost, či posloupnost kroků, kterou využijeme k úhybu, ke zmatení či oklamání protivníka anebo k přípravě obranných prostředků.

1.2.4 Obranné prostředky

Obranným prostředkem je zařízení zkonstruované k aktivnímu působení na útočníka, přičemž jeho primární konstrukce není určena k ohrožení života [6] Jde tedy o předmět, který má aktivně působit k odražení útoku útočníka, zabránit dalším útokům zneškodněním útočníka, či jeho zadržením. Důležitou vlastností obranných prostředků je také to, že bez naší manipulace neplní svoji funkci (na rozdíl od ochranných prostředků).

Mnoho výrobců, prodejců i autorů článků a publikací velmi chybně označuje obranné prostředky jako zbraně. Je třeba si uvědomit, že se skutečně o zbraně nejedná a používat správnou terminologii. Všechny níže uvedené prostředky jsou zkonstruovány k obraně či k zadržení útočníka, rozhodně nejsou zkonstruovány k vážnému ublížení na zdraví.

Obranné prostředky můžeme dělit do několika kategorií dle jejich vlastností, a to na prostředky úderné, elektrické, chemické, světelné, akustické či poutací a na expanzní pistole.

Úderné prostředky

Do této kategorie spadají prostředky, které se používají k úderu. Patří sem například obušek, teleskopický obušek, tonfa, či kubotan.

Tonfa – prostředek velmi podobný obušku vyrobený z plastu, dřeva, kovu. Díky přidanému úchytu se s ní lépe manipuluje, umožňuje obránci krýt si s ní předloktí a rychleji provést protiútok.

Obr. 2 Tonfa [7]

Kubotan – nenápadný obranný prostředek vyroben z houževnatého plastu v délce do 20 cm, který významně zesiluje obranné schopnosti uživatele. Kubotanem lze provádět údery, tlaky na nervové body či páky. Střední část je vroubkovaná, což zabraňuje vyklouznutí kubotanu z dlaně.

Obr. 3 Kubotan [8]

Elektrické prostředky

Do této skupiny spadají elektrické paralyzéry a TASER, který česká legislativa považuje za střelnou zbraň kategorie A. Držení a užívání této kategorie je v civilním sektoru zakázáno.

Elektrický paralyzér – přístroj působí na tělo zasaženého jiskrovým elektrickým výbojem o velikosti okolo 43 kV. Mnoho prodejců i výrobců nesprávně uvádí, že pomocí paralyzéro můžeme útočníka zastavit. Ve skutečnosti elektrický výboj nezpůsobí nic než strach, překvapení, hrozivý zvuk a bolest na rozhraní 2. a 3. stupně.

Obr. 4 Paralyzér [9]

TASER – velmi účinný prostředek. Vystřeluje 2 vodiče s elektrodami do vzdálenosti až 10 metrů. Využívá přepětí nervové soustavy, což způsobí bolest na rozhraní 2. a 3. stupně, ztrátu rovnováhy zasaženého a pád na zem. Zasažený člověk zůstává při vědomí, vnímá své okolí, ale není schopný ovládat svalstvo.

Obr. 5 Taser X26 [9]

Chemické prostředky

V této kategorii se nachází obranné spreje jako například pepřové, či slzné spreje. Pepřový sprej je nesmrtící obranný prostředek, který „*má protivníka dočasně paralyzovat pomocí bolesti očí a dýchacích cest*“ [10] Rozlišujeme 4 kategorie sprejů: mlha, proud, gel a pěna. Mlha rozpraší látku ve formě mlhy do vzdálenosti zhruba 2 metrů. Pokud jí útočník projde, látku vdechne. Bohužel ji může vdechnout i obránce, což je velmi nepraktické. Proud naproti tomu látku vystřikuje ve formě proudu tekutiny až do vzdálenosti 5 metrů. Je zde riziko, že obránce mine. Pěna a gel mají podobné využití i účinky jako mlha, výhodou je lepkavá konzistence materiálu.

Obr. 6 Pepřový sprej KO Jet [11]

Světelné prostředky

Svítilny slouží k odrazení útočníka silným světlem o síle okolo 1000 lumenů, případně k upozornění na sebe a na situaci. Některé svítilny mají velmi oslňující světlo, které je schopné

na několik vteřin útočníka oslepit, což obránci poskytne čas na útěk, nebo přípravu na obranu a protiútok.

Akustické prostředky

Osobní alarm je velmi malý přístroj, vyrábí se i ve formě přívěšku na klíče. Po aktivaci vydává zvuk o síle okolo 130 dB, tedy na úrovni hlasitého výkřiku. Tento zvuk dokáže odradit jen velmi malé procento útočníků, navíc například ve městě, kde je běžný zvuk auto alarmu, na něj nejspíš nebude nikdo reagovat.

Obr. 7 Alarm [9]

Expanzní zbraň (plynovka)

Jde o kombinaci pistole a obranného spreje. Vzhledově a velikostně připomíná krátkou palnou kulovou zbraň, místo nábojů však používá nábojky. Účinnou látkou je obvykle CS (chlorbenzalmalodinitril) nebo OC (oleoresin capsicum – rostlinný alkaloid, výtažek z kajenského pepře) stejně tak, jako v obranných sprejích. Oblak spreje vystřeluje do vzdálenosti až 1,5 metrů.

Obr. 8 Expanzní zbraň typu pistole [12]

Obranných prostředků máme na výběr opravdu mnoho. Za nejúčinnější jsou považovány úderné prostředky a pepřové spreje. Světelné a akustické prostředky v městském prostředí

nejspíš moc nezaberou, u paralyzérů není výsledek jistý. Pokud útočník paralyzér zná, bezpochyby jej nezastraší.

1.3 OCHRANA

Ochranu můžeme v podmínkách profesní obrany definovat jako „*pasivní vystupování a jednání pracovníka PKB proti protiprávnímu útoku jiného člověka (lidí) na zájem chráněný zákonem.*“ [3] Za pasivní jednání považujeme preventivní opatření, zábranné systémy či osobní ochranné prostředky. Velmi důležitým faktem je, že ochrana je vždy součástí obrany.

Zábranné systémy rozlišujeme:

- Mechanické – mechanické zábranné systémy jsou systémy, které brání útočníkovi ve vstupu, případně v dalším pohybu po chráněném objektu. Řadíme sem například mříže, závory, ploty a podobně.
- Elektronické – elektronické zábranné systémy ke své funkci vyžadují energii dodávanou buď pomocí baterií, nebo připojením do proudu. Tyto systémy reagují na narušení chráněného prostoru předem nastaveným způsobem, nejčastěji pomocí akustických či světelných sirén a nahlášením narušení na dohledové centrum. Řadíme sem kamery, detektory, hlásiče a podobně.
- Mechatronické – kombinace mechanického elektronického zabezpečení. Mezi jejich vlastnosti patří například identifikaci vstupu, časové omezení či možnost externího sledování. Řadíme sem například cylindrické a motorické vložky či elektronické kukátko.

Osobní ochranné prostředky jsou prostředky, které chrání přímo naši osobu. Patří sem:

- protiúderné prostředky – přilba, oblek, chrániče končetin, štít
- prostředky proti pořezání – rukavice
- balistická ochrana – přilba, vesta, štít
- osobní ochranné prostředky – brýle, masky, boty

Obecně tedy lze říci, že ochrana je pasivní činnost vedoucí k zabránění útoku ještě dříve, než tento útok započne.

1.4 ÚTOK

Útok je možné definovat jako aktivní jednání člověka s cílem poškodit zákonem chráněné zájmy někoho jiného.

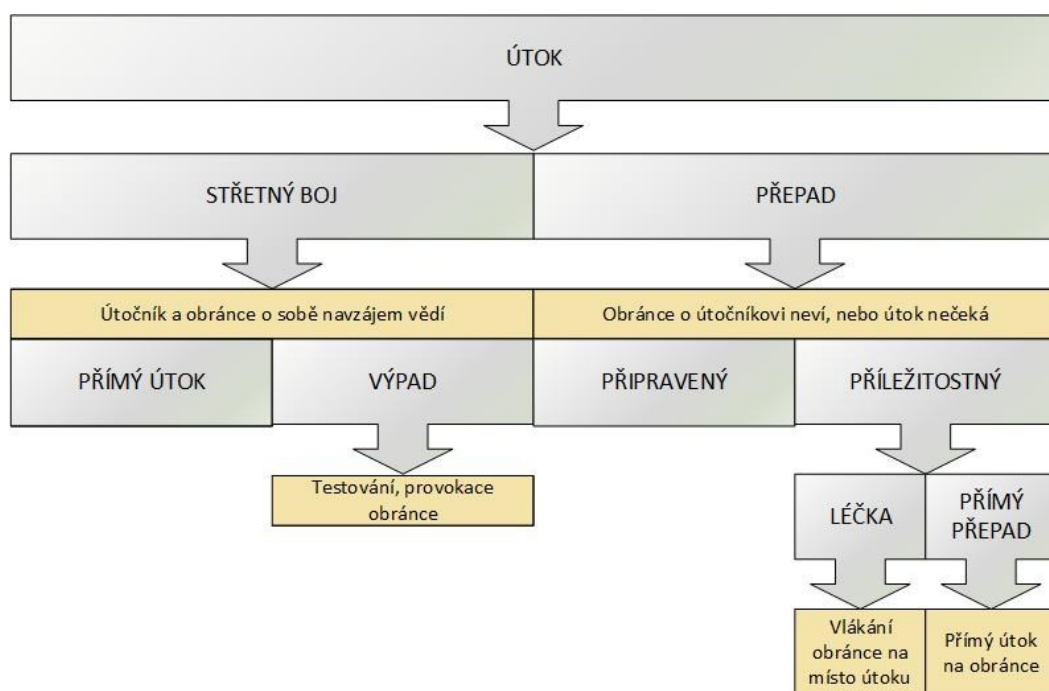
Dle Ottova slovníku naučného je útok „*neprátelský postup násilný, nejčastěji ozbrojenou rukou jednotlivce na jiného...*“ [13] Musíme si však uvědomit, že útok nemusí být pouze fyzický a ozbrojený. Útok může mít i verbální podobu, kdy na nás útočník pokřikuje a vyhrožuje, ale také může být neozbrojený. Vždy je však útok násilný, ať už je provedený v jakékoli podobě.

1.4.1 Formy útoku

Útok může mít několik forem. Jedná se o střetný boj, nebo přepad. Střetný boj je charakteristický tím, že o sobě útočník i obránce navzájem vědí. Střetný boj může být zahájen přímo, nebo pomocí výpadu, kdy útočník nějakým způsobem testuje reakce obránce, či ho jenom provokuje.

V případě přepadu obránce o nadcházejícím útoku neví nebo jej nečeká, útočník je tedy ve výhodě. Přepad dále rozdělujeme na přepad připravený, kdy útočník celou akci plánuje, nebo přepad příležitostný. Zde útočník využil aktuální příležitosti, aniž by útok jakkoli předem promýšlel.

Připravený útok dále dělíme na léčku, kdy útočník vláká obránce na místo přepadu, nebo přímý přepad. Pokud se rozhodne o přímý přepad, útočník se přesune přímo k obránci. Například vyjde z temné uličky a zaútočí na obránce, aniž by ho do této uličky nějakým způsobem nalákal.

Obr. 9 Formy útoku [zdroj vlastní]

1.4.2 Útočník

Útočníkem je osoba aktivně jednajícím proti obránci či na zákonem chráněné zájmy někoho jiného. Je charakteristický také rychlým přiblížením a vstupováním do obráncovi „osobní“ zóny, kdy je snížena možnost účinné obrany. Postup útočníka bývá doprovázen agresivní komunikací a gesty, hlasitými projevy, vulgaritami či výhrůžkami. Útočník si sám vybírá podmínky útoku, jako je místo, čas, či způsob útoku. [4]

1.5 ZBRANĚ

Zbraň je zařízení primárně zkonstruováno k útoku na život či zdraví člověka. V oblasti profesní obrany a sebeobraně obvykle za zbraň považujeme zbraň palnou (pistole, revolver, puška...) a zbraň chladnou (nůž, dýka, škrtilo...).

V trestním zákoně je zbraň definována velmi obecně. Uvádí se zde, že zbraní se rozumí *„cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším“* [14]

Zbraně dělíme na zbraně střelné, chladné, zákeřné a improvizované zbraně.

1.5.1 Střelné zbraně

Střelné zbraně jsou zbraně, které vystřelí střelu na určitou vzdálenost s určitým účinkem v cíli. Střelné zbraně dále dělíme podle mechanismu vystřelení střely na zbraně:

- mechanické – využití mechanické energie,
- palné – využití chemické energie – hoření,
- plynové – tlakem vzduchu nebo jiného plynu. [15]

1.5.2 Chladné zbraně

„Zbraň využívající mechanickou energii vyvinutou člověkem, která na útočníka působí dopadovou částí.“ [15] Chladné zbraně dále můžeme dělit z hlediska účinku dopadové části, a to na zbraně:

- řezné – ostří primárně určeno k řezání,
- bodné – hrot primárně určen k bodání. [15]

1.5.3 Zákeřné zbraně

Zákeřná zbraň je zbraň primárně zkonstruována k útoku na život či zdraví člověka tak, aby svým vzhledem a zpracováním skryla její účel či účinek. Jedná se například o nůž ukrytý

v podpatku, palnou zbraň skrytou v předmětech denní potřeby (tužka, hodinky...), či nástražné výbušné zařízení. [4]

Obr. 10 Vystřelovací tužky [16]

1.5.4 Improvizované zbraně

Mezi improvizované zbraně řadíme předměty denní potřeby či jakékoli jiné předměty, které byly primárně určeny k úplně jinému účelu, jsou však použity k útoku na zdraví člověka. Patří sem například šroubováky, velké kameny, basebalová hůl, rozbitá skleněná lahev, nůžky a podobně.

Obr. 11 Příklad improvizovaných zbraní [17]

Nejen zbraně, ale také obranné prostředky mohou být zákeřné (obranný sprej ve tvaru rtěnky), či improvizované.

Rozdíly v definicích a v interpretacích vedou k nejednotné terminologii a mnohdy k nesprávnému používání pojmu zbraň, kdy jsou například jako zbraň označovány i prostředky primárně zkonstruované a jasně využívané k obraně, nikoli k útoku. Správně by tedy měly být tyto prostředky pojmenovány jako obranné prostředky. Je potřeba si toto uvědomit a užívat správného označení předmětů.

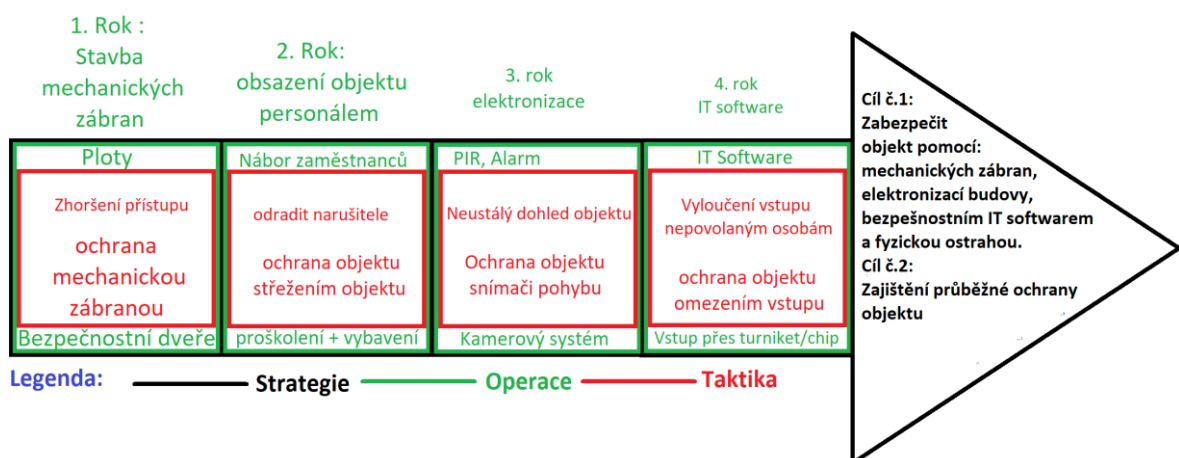
1.6 STRATEGIE, OPERACE, TAKTIKA

Strategie, operace a taktika jsou pojmy využívané v mnoha oblastech. Tyto pojmy jsou navzájem propojené. V této části budou pojmy vysvětleny a bude uveden jejich vzájemný vztah.

Termín strategie se používá napříč oborovým spektrem. Setkáme se s ním ve vojenství, kde se tento termín objevil poprvé, ale také v ekonomii, finančnictví, řízení lidských zdrojů či v mnoha dalších odvětvích. Strategie je charakteristická svým dlouhodobým časovým horizontem. Stanovuje vytyčený cíl, kterého chce společnost, firma či jednotlivec dosáhnout. Každý cíl musí mít definovaný vliv na budoucí situaci v dané oblasti a obvykle vychází z požadovaných nároků aktuálních potřeb či nedostatků. Je třeba zvážit výhody těchto cílů, ale také nevýhody a případná rizika.

Pokud se ponoříme hlouběji do strategie, zjistíme, že její nezbytnou součástí jsou operace. Operace směřuje ke stejnému cíli jako strategie, ale soustředí se na dílčí části, které jsou nezbytné ke splnění strategického cíle. Jsou to jednotlivé realizační fáze upravovány časovým harmonogramem a obvykle navazují na další nezbytné operace k dosažení strategického cíle. Pokud se tedy bavíme o operacích, jsou to dílčí nástroje, jejichž provedení je nezbytné pro splnění cílů strategie.

Jako u jakéhokoliv projektu s pevnou strategií nám nikdy nestačí mít předem naplánované kroky z důvodu neustálého vývoje a vznikajícím situacím. Taktikou upravujeme postup a řešení určitých problémů v konkrétní situaci. Jedná se tedy o okamžité rozhodnutí či reakci v reálném čase.

Obr. 12 Vyjádření vztahů strategie, operace a taktiky [zdroj vlastní]

Na vytvořeném schématu můžeme vidět strukturu a souvislost všech tří zmiňovaných termínů. Strategickým cílem je kompletní zabezpečení objektu a zároveň zajištění průběžné ochrany objektu. Operace jsou rozděleny do 4 fází, každá operace má pevně daný harmonogram a cíl. Splněním všech operací naplníme cíl naší strategie. Taktiku střežení objektu v tomto případě upravujeme podle aktuálních možných dostupných technologií v závislosti na plnění operací. Taktika se ve strategii mění po celý průběh a přizpůsobuje se aktuálním podmínkám a možnostem.

Postupným plněním dílčích operací a přizpůsobením taktiky vidíme, že plníme oba dva stanovené cíle strategie. Při nesplnění jediné operace bychom nebyly schopni splnit cíl strategie. Nelze vykonat taktické rozhodnutí, pokud nemáme stanovený cíl, kterého chceme tímto rozhodnutím dosáhnout.

Velmi často si veřejnost plete pojmy operace a operativa. Pojem operativa je podobně jako taktika okamžité, pohotové rozhodnutí v konkrétní situaci. Můžeme ho tedy postavit na úroveň taktiky. Využívá se zejména v oblasti managementu.

Zjednodušeně lze tedy říct, že:

- Strategie je dlouhodobý cíl.
- Operace jsou dílčí cíle k dosažení cíle strategického.
- Taktika je rozhodování v konkrétní situaci nebo bezprostředně před ní.

V této části byly shrnuty nejběžněji používané pojmy v oblasti bezpečnosti. Mnoho z těchto pojmů je používaných i v běžných rozhovorech, veřejnost si však často není vědoma jejich přesného významu. Nejčastěji je to znát u pojmů zbraň a obranný prostředek, které jsou často i prodejci nesprávně nazývané. Je důležité si uvědomit, že zbraň je naprosto odlišný předmět vytvořený s naprosto odlišným primárním cílem, než s jakým byly vytvořené obranné prostředky. Dalším častým problémem bývá pochopení termínů hrozba a riziko. Mnoho lidí je sjednocuje a chápe obecně jako nebezpečí. Je potřeba si uvědomit, že hrozbu nemůžeme ovlivnit, zatímco riziko způsobují lidé a lze jej ovlivnit. Hrozba nám hrozí, riziko působí. Posledním problémem bývá chápání strategie, operace a taktiky. Často je pojem operace zaměňován s pojmem operativa, využívaným zejména v managementu. Díky tomu jsou operace a taktika používány obráceně.

Po prostudování kapitoly by měly být jasné všechny nepřesnosti, které do pojmů zanáší zejména média.

2 TERMINOLOGIE PROFESNÍ OBRANY A SEBEOBRANY

Profesní obrana je pro mnoho lidí neznámý pojem. Velmi často je veřejností chybně chápána jako sebeobrana, případně je sebeobrana chápána jako součást profesní obrany. To vede k situacím, kdy manažeři soukromých bezpečnostních agentur upřednostňují při dosazování na pozice jedince, kteří se věnují nějakému bojovému umění nebo sportu, protože se domnívají, že díky tomu ovládají profesní obranu. Nepovažují tedy za nutné investovat do takového jedince čas, úsilí a finance na jejich zaškolení či výcvik. Skutečnost je však taková, že tito jedinci nemusí mít ponětí o tom, jak se v případě nutnosti zachovat či jak správně provést odváděcí a zadržovací techniky. Místo toho se uchýlí k tomu, co znají. Hmaty, chvaty, údery, kopy. Útočníka zneškodní, aniž by bezprostředně útočil na zájem chráněný zákonem, čímž se dopustí sami trestného činu – útoku, či dokonce ublížení na zdraví.

Základním znakem profesní obrany je **chránění zájmů a hodnot někoho jiného (zaměstnavatele) za předem domluvenou odměnu (mzdu)** [1]. V rámci profesní obrany subjekt upřednostňuje primárně ochranu majetku a osob před svými zájmy.

Naproti tomu v rámci sebeobranu subjekt **chrání primárně sebe, své zdraví, zdraví svých blízkých a dalších lidí, své zájmy.**

Pokud tedy bráníme majetek či život osoby nám svěřené, jednáme v rámci profesní obrany. Ve chvíli, kdy bráníme své vlastní zájmy, přecházíme do oblasti sebeobranu. V PKB se tyto dvě oblasti poměrně často vzájemně střídají a prolínají, což taktéž napomáhá špatnému chápání rozdílů.

Na následujícím obrázku jsou stručně shrnuty odlišnosti jednotlivých druhů obrany z hlediska cíle (Obr. 2)

Obr. 13 Druhy obrany z hlediska cíle [13]

Jednotlivé pojmy budou podrobně rozebrány v následujících podkapitolách. Pro hlubší pochopení problematiky jsou uvedeny také pojmy jako technika beze zbraně, hmat, chvat, boj.

2.1 PROFESNÍ OBRANA

Profesní obrana se primárně zaměřuje na zájmy či majetek někoho jiného. Z důvodů odlišných cílů a zájmů je profesní obrana rozdělena na obranu státu a komerční obranu. Mezi významný rozdíl mezi obranou státu a komerční obranou patří zejména odlišné právní prostředí a odlišné cíle.

2.1.1 Obrana státu

Obrana státu je vykonávána příslušníky Policie České republiky, Armády České republiky, Obecní policie, Vězeňské Služby, Celní Správy, Justiční stráže či tajných služeb. Primárním cílem je obrana či ochrana státu a jeho zájmů. Jedná se hlavně o území, zřízení, pořádek či právo. V rámci obrany státu jsou platné speciální zákonné normy, které poskytují pracovníkům výrazně větší pravomoci, než mají pracovníci v komerční obraně. [4]

2.1.2 Komerční obrana

Pojem komerční obrana v sobě zahrnuje bezpečnostní pracovníky, bezpečnostní služby či agentury vykonávající svou činnost v rámci průmyslu komerční bezpečnosti. Mezi specifické znaky komerční obrany patří primární cíl, kterým je majetek a zájmy zaměstnavatele. Obranou těchto aktiv si zaměstnavatel zajistí obchodní úspěch. Pracovníci jsou motivováni platem či odměnami. Co se týká právního prostředí, pracovníci PKP se řídí stejnými zákonnými normami, jako běžní občané. [4] V tomto případě je velmi důležitá orientace pracovníka PKB v právním prostředí, aby v případě obranné situace věděl, jak může jednat a co už je za hranicí zákona.

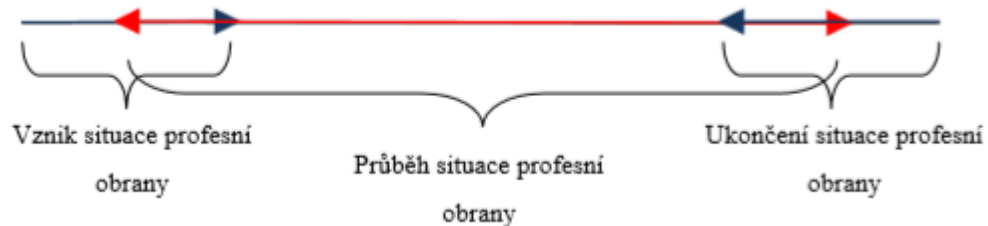
2.2 Související terminologie

V rámci profesní obrany je potřeba zmínit i některé související pojmy, jako je například situace profesní obrany, technika profesní obrany, pracovní úkon a služební zákrok.

2.2.1 Situace profesní obrany

Situace profesní obrany nastává ve chvíli, kdy je pracovník průmyslu komerční bezpečnosti nucen zasáhnout proti bezprostředně hrozícímu či trvajícím útokům útočníka na zákonem chráněné zájmy. [4]

Průběh situace profesní obrany lze rozdělit do 3 částí: vznik, průběh a ukončení. Z obrázku (Obr. 3) je patrné, že nelze jasně stanovit jednotlivé fáze, protože se navzájem prolínají.

Obr. 14 Schéma průběhu situace profesní obrany [18]

Vznik situace profesní obrany

Z časového hlediska se jedná o velmi krátký interval, v řádě sekund, poté přechází profesní obrana do fáze průběh nebo ukončení. Během fáze vzniku dochází k prvotnímu kontaktu pracovníka PKB s útočníkem. Prvotní kontakt může být vizuální, či akustický. [18]

Průběh situace profesní obrany

Fáze průběhu tvoří nejpodstatnější a největší část. Do této fáze řadíme například:

- Komunikaci s útočníkem – výzva k zanechání trestné činnosti, ale také mimika (výrazy obličeje), kinetika (sdělení celého těla) či gestika (komunikace pomocí paží).
- Bezkontaktní obranné taktiky – využití překážek či úhybných manévřů k zabránění fyzického kontaktu s útočníkem.
- Použití hmatů a chvatů – k zastavení či zadržení útočnicka.
- Použití obranných prostředků – k uklidnění útočnicka či zastavení útoku.
- Hrozba použití či použití zbraně – „Stůj, nebo střelím!“ Tato technika je používána velmi zřídka. [18]

Ukončení situace profesní obrany

Fáze ukončení může probíhat několika způsoby: zadržení a předání útočnicka státním bezpečnostním složkám, útěk útočnicka či jeho propuštění. Z časového hlediska tato fáze trvá řádově sekundy či několik minut. [18]

Pravděpodobnost, že bude pracovník PKB řešit situaci profesní obrany, závisí na pracovní pozici. Nejpravděpodobněji ji budou řešit:

- bezpečnostní pracovník na sportovních a společenských akcích,
- bezpečnostní pracovník v restauracích, hernách, zábavních či nočních klubech,
- osobní strážce,
- pracovník přepravy cenností,
- soukromý kurýr... [3]

Délka trvání situace profesní obrany je velmi individuální. Některé situace začnou a ihned končí – útočník zanechá činnosti ve chvíli, kdy si uvědomí, že jej pracovník PKB zaměřil. Jiné trvají déle a vyžadují znalost teorie a praxe profesní obrany – je nutné použít obranné či ochranné prostředky, protože útočník je agresivní, útočnicka zadržet a předat státním bezpečnostním složkám.

2.2.2 Technika profesní obrany

Technikou profesní obrany jsou všechny zákroky a techniky, které se v rámci profesní obrany používají a zaměstnanec PKB je musí znát. Patří sem například technika zastavení útoku, technika zadržení útočnicka, technika transportu a předání útočnicka policii.

2.2.3 Pracovní úkony

Pracovní úkony jsou vykonávány zaměstnanci v rámci oblasti komerční bezpečnosti. Tyto úkony nemají stanovená žádná pevná pravidla a postupy. Základní informace o pracovních úkonech, případně podmínkách vykonání bývají obsaženy v interních předpisech. Pracovník musí mít větší znalosti techniky profesní obrany.

2.2.4 Služební zákrok

Služební zákroky jsou vykonávány pracovníky ve státním sektoru pomocí donucovacích prostředků. Každý zákrok má přesně daný postup a pravidla, jak má pracovník postupovat.

2.3 SEBEOBRAANA

Význam pojmu sebeobrana je možné odvodit už ze samotného slova. Slovo je složeno ze zájmena „sebe“ a podstatného jména „obrana“. Obrana je aktivní způsob zabránění útoku, ať už preventivně, nebo ve chvíli, kdy útok nastane. Sebeobrana je tedy činnost, při které subjekt vykonává obranu sebe sama. [19] Hlavní zásadou sebeobrany je nečekat, až nás útočník zneškodní první ránou, ale chystanému útoku předejít dříve, než nastane.

Primárním cílem sebeobrany je obrana (ochrana) svých zájmů, zájmů svých blízkých či dalších lidí. Těmito zájmy jsou například život, zdraví, majetek, čest a svoboda.

2.3.1 Sebeobranná situace

Sebeobranná situace nastává ve chvíli, kdy bezprostředně hrozí nebo trvá útok útočnicka na zákonem chráněné zájmy obránce, či jeho blízkých osob.

Praktické prvky sebeobrany je možné načerpat pomocí různých bojových umění, sportů či systémů. V následujících podkapitolách budou rozebrány základní znaky a rozdíly bojového umění, sportu a systému. Tyto se od sebe výrazně liší zejména určením cílové skupiny, primárním zaměřením, časovou náročností ovládnutí technik a prostředků i využitím pro sebeobranu či profesní obranu.

2.3.2 Bojové umění

Bojové umění patří mezi nejstarší. Dá se říct, že vzniklo s potřebou lidí bránit se. Vzhledem k jeho komplexnosti obsahuje nejširší škálu techniky a je určeno pro všechny věkové kategorie. Výuka probíhá v tradičním prostředí, v tradičním oděvu, ale také využívá tradiční zbraně. Trénink bojového umění přispívá k všestrannému a pozitivnímu rozvoji člověka. Kvalitní zvládnutí umění je možné přibližně za 7–10 let. V oblasti profesní obrany či sebeobran jsou však znalosti a techniky načerpané z bojového umění využitelné jen částečně. [4] Důvodem je mimo jiné značná nereálnost trénovaných situací. V případě nutnosti bránit se často není prostor ani čas připravit si vhodný postoj, správně vyhodnotit situaci dle zásad bojového umění a zvolit vhodnou taktiku.

Mezi nejznámější bojová umění patří například Jiu-Jitsu, Taekwondo, Aikido, Capoeira a mnoho dalších.

2.3.3 Bojový sport

Bojový sport je charakteristický zejména pořádáním zápasů a výchovou k vítězství v soutěžích. Určen je spíše pro mladší věkové kategorie, kvalitní výsledky se začínají dostavovat v průběhu 3-5 let. Bojový sport využívá tradiční prostředí, tradiční oděv, chrániče a velmi výjimečně zbraně. Obsahuje výrazně nižší škálu techniky. Také má stanovená pravidla pro používání techniky v soutěži. [4]

Velkou výhodou bojových sportů je fyzická výdrž a vyšší psychická odolnost. Díky tomu je jejich využití v profesní obraně a sebeobraně o něco lepší než využití bojových umění. Mezi nejznámější bojové sporty patří například MMA, box, judo...

2.3.4 Bojový systém

Na rozdíl od předešlých dvou se bojový systém zaměřuje přímo na obranu s využitím obranných prostředků a zbraní. Systém se snaží napodobit reálné situace, které mohou vzniknout a tím lépe připravit obránce. Během tréninků jsou využívány i improvizované obranné prostředky a zbraně. Výuka probíhá venku či v improvizovaných prostorách, kde se může obránce setkat se sebeobrannou situací, jako například bary, restaurace, parky a podobně. Systém je určený pro všechny věkové kategorie. Kvalitních výsledků lze dosáhnout už za 3-6 měsíců.

Vzhledem k zaměření na reálné situace obsahuje minimální škálu technik, což přispívá také k jejich kvalitnějšímu zvládnutí. Díky tomu je systém jednoduchý a velmi efektivní. Důležitou charakteristikou je přímá využitelnost v sebeobraně i profesní obraně. Mezi nejznámější systémy patří například Krav maga, Pro Defence, Saludem a podobně.

Ačkoli jsou v mnoha zdrojích bojové umění, sporty a systémy různě slučovány či zaměňovány, každý z nich se výrazně liší zejména množstvím obsažených technik, praktickým využitím v reálné sebeobraně situaci a jejich cílem. Jednotlivé cíle jsou nejvýraznější charakteristikou. Bojové umění má za cíl především všestranný pozitivní rozvoj člověka, bojový sport se zaměřuje na využití v soutěžích a bojový systém na využití v reálných sebeobraně situacích.

2.4 TECHNKA BEZE ZBRANĚ

V rámci sebeobraně situace se často ocitneme s útočníkem ve vzdálenosti na délku paže. Pokud navíc útok probíhá bez použití zbraně, či obranných prostředků, je důležité ovládat i některé techniky beze zbraně. Tyto techniky se skládají z různých hmatů a chvatů, které nám umožňují útočníka zastavit, vyvést z rovnováhy, či získat čas k vytažení obranných prostředků. Je tedy vhodné zmínit terminologií, která upřesňuje jednotlivé druhy techniky. V tabulce níže (Tab. 1) je uvedených 12 druhů technik, jejich formy, provedení a primární cíl. Techniky jsou seřazeny dle četnosti realizace v reálné situaci.

Tab. 1 Systemizace techniky sebeobraně beze zbraně [4]

	NÁZEV	FORMY	PROVEDENO	PRIMÁRNÍ CÍL
1	ODSTRČENÍ	Odtlačení Odstrčení Odhození	Končetinami Ramenem Tělem, hlavou	Odstrčením rukama k získání prostoru
2	ÚDERY	Údery, Seky Bodnutí Škrábnutí	Rukama Hlavou	S využitím bolesti a zranění zamezit dalšímu útoku.
3	KOPY	Kopy Dupnutí	Dolní končetinou	S využitím bolesti a zranění zamezit dalšímu útoku nebo zabránit přiblížení.
4	STRŽENÍ	Stržení	Rukama	Strhnout na zem s cílem zabránit dalšímu jednání, získat čas nebo výhodné postavení.
5	SRAŽENÍ	Sražení	Končetinami	Srazit na zem s cílem zastavit útok, získat čas nebo výhodné postavení.
6	PODMETY	Podmety Podtržení	Chodidlem Holení Rukama	Vyvést z rovnováhy s cílem získat čas a poziční výhodu.
7	PŘEHOZY	Přehozy	Rukama	Pádem útočnicka na zem, mu způsobit bolest nebo zranění a tím zabránit dalšímu útoku.
8	BLOKY	Bloky Přídrže	Končetinami Tělem	Blokovat probíhající údery a kopy. Zamezit pohybu přídrží.
9	ŠKRCENÍ	Stisk Tlak	Končetinami	Zabránit útočnickovi v dalším jednání stiskem či tlakem dýchacích cest a tepen krku.
10	PÁKY	Páky	Končetinami	Zabránit útočnickovi v dalším jednání, omezit jeho pohyb, transportovat jej nebo poválit na zem.
11	ÚCHOPY	Úchop Tahy Trhy	Rukama Prsty	Úchopem omezit pohyb. Tahem odvést útočnicka z daného místa nebo jej vyvést z rovnováhy. Trhem vyvést útočnicka z rovnováhy.
12	TLAKY	Tlak Stisk Štípnutí Kousnutí	Prsty Končetinami Nehty Zuby	Tlakem/stiskem způsobit bolest a zamezit dalšímu útoku.

Znalost techniky beze zbraně přispívá k většímu sebevědomí obránce a jejich cvičení má také pozitivní vliv na fyzickou kondici a zdraví. Uvedené techniky mohou být velmi účinné, pokud se ocitneme v situaci jeden na jednoho a techniky nějakým způsobem trénujeme. Rozhodně je však účinnější být připraveni a nosit u sebe obranné prostředky i z důvodu, že v reálné situaci může být útočníků více.

2.5 DALŠÍ POJMY

V rámci technik beze zbraně jsou využívány různé hmaty a chvaty. Níže jsou vysvětleny tyto pojmy i některé další, související se sebeobranou a profesní obranou, jako je boj, boj z blízka či profesní sebeobrana.

2.5.1 Údery a kopy

Údery a kopy jsou zásahy primárně končetinami s velkou kinetickou energií. Cílem je narušit stabilitu útočníka, ochromit jej, či zastavit útok. [20]

Obr. 15 Úder a kop [21]

2.5.2 Hmaty

Hmat lze charakterizovat jako tlak či stisk pomocí ruky. Cílem hmatu je zastavit útok, způsobit bolest nebo zamezit pohyb útočníka.

Obr. 16 Hmat – tlak na bradu [22]

2.5.3 Chvaty

Chvat lze charakterizovat jako hmat s navazujícím dalším pohybem, jehož cílem může být zastavení útoku, odstrčení útočníka, povalení útočníka na zem, zadržení útočníka a podobně. Jde tedy o určitou kombinaci techniky.

Obr. 17 Chvat – vykroučení paže [23]

2.5.4 Boj

Boj lze z hlediska profesní obrany a sebeobranu definovat jako násilné řešení konfliktu mezi lidmi k prosazení svého cíle. Nemusí se jednat pouze o konflikt na fyzické úrovni, boj může probíhat i slovně. Vždy jde však o násilnou formu. Tento pojem je používám i v běžné mluvě, kdy však často nespĺňuje podmínku násilného řešení konfliktu (vnitřní boj, boj s časem).

2.5.5 Boj z blízka

Pojmem boj z blízka rozumíme násilné řešení konfliktu na fyzické úrovni, kdy se útočník a obránce ocitají ve vzdálenosti na délku paže. V rámci boje z blízka jsou účinné techniky beze zbraně, tedy kombinace hmatů a chvatů.

2.5.6 Profesní sebeobrana

V rámci profesní sebeobranu nemá obránce za úkol jen obranu jednotlivce, ale jde také o splnění cíle souvisejícího s výkonem povolání. Technicky vzato se jedná o prolínání profesní obrany a sebeobranu, kdy primárním cílem zaměstnance PKB je bránit zákonem chráněné zájmy zaměstnavatele, v určitých chvílích je však nucen upřednostnit své zákonem chráněné zájmy. Jde tedy o terminologickou nepřesnost.

Profesní obrana a sebeobrana jsou tedy dva velmi odlišné pojmy, které jsou však často chybně zaměňovány či slučovány. V rámci profesní obrany je primárním cílem ochrana zákonem chráněných zájmů někoho jiného za odměnu, zatímco v rámci sebeobranu chráníme naše vlastní zájmy zadarmo.

Profesní obranu dělíme na státní a komerční. Státní profesní obrana je upravována speciálními zákony a má díky tomu větší pravomoci, komerční profesní obrana se řídí běžnými civilními zákony. Pracovník v sektoru komerční obrany je tedy nucen znát více technik a orientovat se v legislativě.

V rámci sebeobranu rozlišujeme různé bojové sporty, bojová umění či bojové systémy, které jsou ve sdělovacích médiích často slučovány či zaměňovány. Každý z uvedených se však liší cílem, škálou využívaných technik a využitelností v rámci sebeobranu a profesní obrany. V rámci sebeobranu se také setkáváme s oblastí techniky beze zbraně, která se skládá z různých hmatů a chvatů, či jejich kombinací, využívaných zejména v boji z blízka, kdy je útočník a obránce ve vzdálenosti na délku paže.

3 SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

V profesní obraně se můžeme setkat se situacemi, kdy je nutné provést čin jinak trestný za účelem odvrátit útok nebo hrozící nebezpečí. V české legislativě pro tyto situace existují okolnosti vylučující protiprávnost tohoto činu. Uvedené okolnosti jsou formulovány pomocí pojmů nutná obrana a krajní nouze.

3.1 Nutná obrana

Tento termín je obecně považován za problematický. Nejde ani tak o jeho legislativní znění, ale o chápání možností, které z této legislativy vychází. Jako republika s právním systémem můžeme říct, že „*občanovi je vše dovoleno, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit to, co zákon neukládá.*“ [24] V rámci profesní obrany mluvíme zejména o ohrožení na životě a zdraví při vykonávání ochrany osob, majetku aj. Jako zaměstnanec soukromého sektoru tento zaměstnanec nemá povinnost snášet ohrožení na životě a zdraví vůči útočníkovi na rozdíl od příslušníků státní sféry jako například hasič, voják nebo policista.

V trestním zákoníku v zákoně číslo 40/2009 Sb. se s nutnou obranou setkáme v §29. Tento zákon se na nutnou obranu dívá z pohledu trestní odpovědnosti.

§ 29 Nutná obrana

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“ [14]

Abychom se mohli dovolávat nutné obrany, je nutné splnit určitá kritéria.

1. Útok musí být reálný – zde je podstatné, že ji nelze použít, pokud je útok vedený v žertu nebo ve hře.
2. Útok musí vždy směřovat proti právem chráněnému zájmu – život, zdraví, majetek, svoboda, čest.
3. Útok musí přímo hrozit, nebo trvat – znamená to, že útok hrozí bezprostředně. Pokud samotný útok už skončil a dále netrvá ani nehrozí, nelze považovat akci obránce za nutnou obranu, nýbrž za pomstu, či útok ze strany obránce.
4. Odpovídající nepřiměřenost obrany – obrana musí být **vždy silnější** než samotný útok. Kdyby se tak nestalo, bude poškozen zákonem chráněný zájem, případně pokud bude stejná, ocitneme se v bezvýchodné situaci.

Odpovídající nepřiměřenost je velmi problematická oblast. Je nutné zhodnotit situaci, počet útočníků, fyzické vlastnosti či přičetnost útočníka a mnoho dalších aspektů. Zákon uvádí, že nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřena způsobu útoku. To znamená, že pokud útočník útočí beze zbraně, je zcela zjevně nepřiměřené vytáhnout pistoli a útočníka zastřelit.

Na nutnou obranu se tedy můžeme dívat jako na protiútok vedený proti útočníkovi, který útočí na zájem chráněný zákonem. Je podstatné, aby samotný obránce svým protiútokem hájil stejné zájmy jako zákon. Pokud vycházíme z právní úpravy, můžeme také vyloučit mýtus první rány. Mnoho lidí má pocit, že se mohou opřít o nutnou obranu až po prvním útoku ze strany útočníka. Nemusíme a neměli bychom čekat na útočnickovu první ránu z toho důvodu, že máme v tomto zákoně oporu už v samotné hrozbě útoku a po první ráně už nemusíme být schopni se bránit.

3.2 Krajiní nouze

V případě krajiní nouze mluvíme o přímo hrozícím nebezpečí nikoli o útoku jako u nutné obrany. Krajiní nouzi obecně představují přírodní živly (oheň, povodeň), špatný technický stav či nepřičetní lidé. Dále tu jsou přímá ohrožení, které představují zdivočelá zvířata. Z těchto je vyjmut pes poštvaný člověkem, v takovém případě se na psa pohlíží jako na zbraň.

V trestním zákoníku v zákoně číslo 40/2009 Sb. se s krajiní nouzí setkáme v §28. Tento zákon se na krajiní nouzi dívá z pohledu trestní odpovědnosti.

§ 28 Krajiní nouze

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajiní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.“ [14]

Pokud například ostraha otevřeného parkoviště nalezne v zimním období zaparkované auto, ve kterém je při teplotě – 20 °C malé dítě, které už je viditelně promrzlé a ohrožené, může, po ujištění se, že majitel auta není v okolí, prorazit v bezpečné vzdálenosti od dítěte okénko auta, aby zamezil hrozícímu nebezpečí.

Abychom se mohli dovolávat krajní nouze, je nutné splnit určitá kritéria:

1. Hrozící nebezpečí musí být bezprostřední – pokud by ku příkladu auto, ve kterém je dítě umístěno, mělo zapnuté topení a dítěti by bezprostředně nehrozilo nebezpečí, není možné rozbít okénko s myšlenkou, že se do hodiny vybije baterie.
2. Nebezpečí nešlo odvrátit jinak. – v našem případě je podstatné, aby ochranka před rozbitím okénka zkontrolovala, jestli nemůže do auta vniknout jiným způsobem (nezamčené dveře), nebo jestli vlastník vozidla nenechal viditelně telefonní kontakt pro případ problému.
3. Musí být splněna úměrnost následků. – v našem případě je život dítěte podstatně cennější než cena rozbitého okénka, nebo celého vozidla.

Pokud mluvíme o krajní nouzi, první věc, na kterou je třeba upozornit je, že oproti nutné obraně odvracíme nebezpečí a ne útok. Vždy je důležité zhodnotit situaci, abychom svým počínáním nezpůsobili větší, ani stejnou škodu, jako tu, která hrozila. Také musíme promyslet alternativy, jestli nenajdeme jiný způsob odvrácení nebezpečí.

3.3 Zadržení

Abychom pochopili problematiku zadržení, musíme si objasnit termín omezování osobní svobody, který se zadržením úzce souvisí. Omezování osobní svobody je legislativně uchycen v §171 v Trestním zákoníku v zákoně číslo 40/2009 Sb. Jako omezování osobní svobody můžeme označit takové jednání, díky němuž je nemožný volný pohyb člověka, a to i po krátký čas. Máme tím například namysli uzamčení místnosti, ve které se člověk nachází, spoutání rukou, ale také zabránění odejmutím pomůcek, bez kterých se tento člověk nemůže pohybovat (chodítka, berle) a další.

§ 171 Omezování osobní svobody

„Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“ [14]

Jelikož jsme si vysvětlili termín omezení osobní svobody, můžeme přejít k samotnému zadržení. Protože zaměstnanci PKB se řídí stejnými zákony jako civilisté, upravuje jejich možnosti zadržení trestní řád v §76 odst. 2 v zákoně číslo 141/1961 Sb.

§ 76 Zadržení osoby podezřelé

„(2) Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu; příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit.“ [14]

Zákon tedy umožňuje pracovníkovi PKB omezit osobní svobodu osoby páčající trestný čin.

Pokud například ochranka při večerní obchůzce obchodního centra narazí na útočnicka páčajícího trestný čin, může provést zadržení. Neprodleně po zadržení však musí toto zadržení oznámit příslušným orgánům a útočnicka jim předat. Je důležité, aby zaměstnanec PKB provedl zadržení při páčání trestného činu, nebo bezprostředně po něm, jinak se jedná o vybočení z tohoto paragrafu – nejedná se tedy už o zadržení, ale o omezování osobní svobody. Žádný zákon neuděluje pravomoc civilistům provést zadržení osoby pouze na základě podezření.

3.4 Svépomoc

Pojem svépomoc je v oblasti profesní obrany také velmi důležitý. Opravňuje totiž pracovníka PKB například k zadržení osoby, která nepáchá trestný čin, ale pouze přestupek. Svépomoc je upravována v Občanském zákoníku 89/2012 Sb.

§ 14 Svépomoc

(1) Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.

(2) Hrozí-li neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může jej každý, kdo je takto ohrožen, odvrátit úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené. Směřuje-li však svépomoc jen k zajištění práva, které by bylo jinak zmařeno, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci.“ [25]

Jedná se tedy o prvek, kdy můžeme ochránit subjektivní právo v případech, kdy by zásah státního orgánu přišel pozdě. V rámci profesní obrany se se svépomocí setkává nejčastěji ostraha v supermarketu. Pokud například ostraha uvidí mladíka, který se snaží odcizit věc v hodnotě 300 Kč, nejedná se o trestný čin. Ostraha jej tedy nemůže zadržet dle §76 Trestního řádu – zadržení osoby podezřelé. Na druhou stranu je tato krádež útokem na majetková

práva majitele obchodu a díky tomu se může ostražina opřít o §14 odst. 2, tedy o svépomoc a mladíka bezprostředně zadržet na dobu nezbytně nutnou za účelem zajištění práva, které by bylo jinak zmařeno. Osoba jednající ve svépomoci se musí bez zbytečného odkladu obrátit na orgán veřejné moci. Není možné tedy držet mladíka hodiny pod zámek. Také je třeba zdůraznit, že není možné mladíka proti jeho odporu prohlédat či mu odebrat doklad totožnosti.

Vzhledem k absenci zákona o profesní obraně je nutné, aby se pracovník PKB dobře orientoval v související legislativě. V kapitole jsou zmíněné nejdůležitější zákony, které je třeba znát nejen v rámci výkonu práce pracovníka PKB, ale jsou prospěšné i v běžném životě civilistů. Po správném pochopení nutné obrany a zejména po správné interpretaci médií, by se mnoho lidí přestalo obávat trestného postihu za to, že si dovolili bránit se útočníkovi. Bohužel, média velmi překrucují a zdůrazňují část daného paragrafu, která se zmiňuje o přiměřenosti obrany, díky čemuž navozují dojem, že se mohou bránit maximálně tak silně, jak probíhá útok, jinak překročím hranice zákona.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SHRUTÍ TERMINOLOGIE PROFESNÍ OBRANY

V poslední části práce uvádím souhrn základní terminologie, která souvisí s oblastí profesní obrany, sebeobrany a právního prostředí a jak na ně jednotlivé oblasti nahlíží.

Tab. 2 Souhrn základní terminologie [zdroj vlastní]

Pojem	Průmysl komerční bezpečnosti	Sebeobrana	Právo
Obrana	Aktivní jednání proti útoku na zájmy chráněné zákonem někoho jiného (zaměstnavatele).	Aktivní jednání proti útoku na vlastní zájmy chráněné zákonem.	Aktivní jednání proti útoku na zájmy chráněné zákonem obecně.
Ochrana	Pasivní jednání proti útoku na zájmy chráněné zákonem někoho jiného (zaměstnavatele).	Pasivní jednání proti útoku na vlastní zájmy chráněné zákonem.	Pasivní jednání proti útoku na zájmy chráněné zákonem obecně.
Útok	Aktivní jednání člověka s cílem poškodit zákonem chráněné zájmy někoho jiného.		
Obranný prostředek	Zařízení primárně zkonstruováno k obraně zákonem chráněných zájmů, které ale není primárně zkonstruováno k ohrožení života útočníka.		
Zbraň	Zařízení využitě k obraně primárně zkonstruované k ohrožení života útočníka.	Cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější.	
Hmat	TLak či stisk pomocí ruky s cílem zastavit útok, způsobit bolest či zamezit pohyb útočníka.	V oblasti státní součást donucovacích prostředků.	
Chvat	Hmat s navazujícím dalším pohybem s cílem zastavit útok, odstrčit či zadržet útočníka.	V oblasti státní součást donucovacích prostředků.	
Technika	Zá kroky používané pracovníky PKB – zadržovací, odváděcí, technika transportu a předání policii a podobně.	Kombinace hmatů a chvatů s cílem útočníka zastavit, vyvést z rovnováhy či získat čas.	Není definováno.
Nutná obrana	Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená útoku.		
Krajní nouze	Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.		
Zadržení	Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů.		
Svépomoc	Hrozí-li neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může jej každý, kdo je takto ohrožen, odvrátit úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené.		

Tato tabulka obsahuje pojmy vztahující se k profesní obraně, sebeobraně a související legislativě. Těchto 12 bodů musí znát každý, kdo se pohybuje v PKB a vědět, jak těchto pojmů správně využít. Z tabulky jsou zřejmé odlišnosti v chápání některých pojmů, ale také je z ní patrné, že některé pojmy nejsou obsaženy ve všech oblastech. Najdeme zde i pojmy, které jsou chápány napříč oblastmi stejně.

ZÁVĚR

Mnoho z pojmů uvedených v této práci je používaných i v běžných rozhovorech. Nejen veřejnost, ale i někteří pracovníci PKB si však často nejsou vědomi jejich přesného významu. V práci jsou tyto pojmy vysvětlovány tak, aby došlo k jejich správnému chápání a přispělo k jejich správnému užívání.

Jsou zjevné výrazné nepřesnosti v chápání rozdílů mezi profesní obranou a sebeobranou. Práce tyto nepřesnosti vysvětluje a zaměřuje se na vysvětlení hranice, kdy jde o profesní obranu a kdy už o sebeobranu. Uvádí na pravou míru nepřesnosti v chápání bojových umění, sportů a systémů.

Vzhledem k absenci zákona o profesní obraně je nutné, aby se pracovník PKB dobře orientoval v související legislativě. V práci jsou zmíněné nejdůležitější zákony, které je třeba znát nejen v rámci výkonu práce pracovníka PKB, ale jsou prospěšné i v běžném životě civilistů. Po správném pochopení nutné obrany a zejména po správné interpretaci médií, by se mnoho lidí přestalo obávat trestného postihu za to, že si dovolili bránit se útočníkovi.

Pravomoci pracovníků PKB se neliší oproti pravomocem jakéhokoli občana ČR. Je důležité, aby se každý zaměstnanec PKB byl schopný zachovat správně a věděl o hranicích mezi právním a protiprávním jednáním. Vzhledem k tomu, že do mnoha sebeobránných situací se může dostat kdokoliv z nás, měl by mít tyto znalosti každý občan ČR.

Ke sjednocení pojmů, primárně za účelem poučení a sjednocení, byla vytvořena tabulka s dvanácti pojmy, které jsou různě interpretované napříč oblastmi. Tento materiál dokládá že i zdánlivě všeobecné pojmy mají zásadní význam pro použití v profesní obraně a chybí zákonná úprava, který by řešila specifické postavení a situace v PKB.

Práce je určena nejen manažerům a zaměstnancům průmyslu komerční bezpečnosti, ale také studentům bezpečnostních a příbuzných oborů či široké veřejnosti, která by po přečtení měla pochopit souvislosti mezi jednotlivými pojmy a také své právní postavení v sebeobránné situaci.

Práce potvrzuje rozdílnosti v chápání a definování jednotlivých pojmů. Bylo by vhodné tento materiál rozšířit, doplnit a rozpracovat tak, aby vznikl ucelený odborný učební materiál pro subjekty PKB i studenty bezpečnostních oborů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] LUKÁŠ, Luděk. *Teorie bezpečnosti I*. Zlín: Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2017. ISBN 978-80-87500-89-7.
- [2] *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 18. díl. V Praze: J. Otto, 1890.
- [3] MALÁNÍK, Zdeněk. Úvodní problematika profesní obrany. LUKÁŠ, Luděk. *Bezpečnostní technologie, systémy a management I: Teorie a praxe ochrany majetku a fyzické bezpečnosti*. 1. Zlín: VeRBuM, 2011, 247 - 259. ISBN 978-80- 87500-05-7.
- [4] MALÁNÍK, Zdeněk. Problematika terminologie ve znalecké specializaci. In: FAKULTA APLIKOVANÉ INFORMATIKY, ÚSTAV BEZPEČNOSTNÍHO INŽENÝRSTVÍ. *Bezpečnostní technologie, systémy a management: Mezinárodní konference VI.* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2017, s. 1-7. ISBN 978-80-7454-696-9. Dostupné také z: www.btsm.utb.cz
- [5] Pojem manévr. *ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání* [online]. ©2005-2018 [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/manevr>
- [6] LAPKOVÁ, Dora. Fyzická ostraha. LUKÁŠ, Luděk. *Bezpečnostní technologie, systémy a management V*. Zlín: Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2015, 166 - 179. ISBN 978-80-87500-05-7.
- [7] Tonfy klasické. In: *Prostředky osobní ochrany | BRANSE.CZ* [online]. ©2017-2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <https://www.branse.cz/tonfy-klasicke>
- [8] Kubotan ESP. In: *Tegus.cz - vše pro Vaše bezpečí* [online]. ©2014-2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <https://www.tegus.cz/kubotan-esp>
- [9] Obranné prostředky a zbraně z hlediska sebeobrany. *SORUDO* [online]. ©2018 [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.sorudo.cz/obranne-prostredky-a-zbrane-z-hlediska-sebeobrany/>
- [10] Obranné prostředky a zbraně z hlediska sebeobrany. *Sorudo - První komplexní systém reálné sebeobrany v České republice* [online]. 2013 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.sorudo.cz/obranne-prostredky-a-zbrane-z-hlediska-sebeobrany/>

- [11] Obranný pepřový sprej KO JET 40 ml. In: *Prostředky osobní ochrany* | BRANSE.CZ [online]. ©2017-2018 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <https://www.branse.cz/p/obranny-peprovy-sprej-ko-jet-40-ml>
- [12] PLYNOVÁ PISTOLE EKOL MAJOR ČERNÁ CAL.9MM. In: *Světzbrani.cz* [online]. 2017© [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://www.svetzbrani.cz/plynova-pistole-ekol-major-cerna-cal-9mm/>
- [13] *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. 26. díl. V Praze: J. Otto, 1890.
- [14] *Trestní předpisy: redakční uzávěrka 20. 4. 2015*. Ostrava: Sagit, 2015. ÚZ. ISBN 978-80-7488-111-4
- [15] LAPKOVÁ, Dora, MALÁNÍK Zdeněk. Rozdělení zbraní a osobních prostředků. LUKÁŠ, Luděk. *Bezpečnostní technologie, systémy a management II*. Zlín: Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2015, 142 - 155. ISBN 978-80-87500-05-7.
- [16] Zbraně zákeřné. In: *Kriminalistika* [online]. [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/balistika/zakerne.html>
- [17] Sebeobrana a použití improvizovaných zbraní. In: *Soukromý kluk reálné sebeobrany, boje z blízka a boje se zbraněmi* [online]. [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <http://serrada.cz/clanky/page53/styled-13/>
- [18] ŠTRUNC, Filip. *Metodika řešení základních situací profesní obrany v průmyslu komerční bezpečnosti*. Zlín, 2011. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce Ing. Zdeněk Maláník.
- [19] Definice sebeobraný. *Inovace SEBS a ASEBS* [online]. Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity, ©2011 [cit. 2018-05-16]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/teorie-sebeobraný/definice>
- [20] NÁCHODSKÝ, Zdeněk. *Nebojte se bránit*. Praha: Armex, 2006. ISBN 80-867-9543-8.
- [21] Krav Panim el Panim. In: *Asia budo center* [online]. ©2018 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://asiabudocenter.eu/portfolio/cz/krav-panim-el-panim>
- [22] KRAV MAGA NEAR ME. In: *EVERYDAY KRAV MAGA* [online]. ©2017 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://everydaykravmaga.com/krav-maga-near-me/>

- [23] Clases de Defensa Personal. In: *Anfiteatrum - Artes Marciales & Fitness* [online]. ©2018 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.anfiteatrum.es/clases-de-defensa-personal/attachment/7946274/>
- [24] KUČHTA, Josef. *Nutná obrana*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2198-5
- [25] *Nový občanský zákoník: rejstřík : redakční uzávěrka 23.11.2015*. Ostrava: Sagit, 2015. ÚZ. ISBN 978-807-2089-208.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PKB Průmysl komerční bezpečnosti

OC Oleoresin capsicum

CO Chlorbenzalmalodinitril

ČR Česká republika

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Schéma provedení manévru (zdroj vlastní)	13
Obr. 2 Tonfa [7]	15
Obr. 3 Kubotan [8]	15
Obr. 4 Paralyzér [9]	15
Obr. 5 Taser X26 [9]	16
Obr. 6 Pepřový sprej KO Jet [11]	16
Obr. 7 Alarm [9]	17
Obr. 8 Expanzní zbraň typu pistole [12]	17
Obr. 9 Formy útoku [zdroj vlastní]	19
Obr. 10 Vystřelovací tužky [16]	21
Obr. 11 Příklad improvizovaných zbraní [17]	21
Obr. 12 Vyjádření vztahů strategie, operace a taktiky [zdroj vlastní]	22
Obr. 13 Druhy obrany z hlediska cíle [13]	25
Obr. 14 Schéma průběhu situace profesní obrany [18]	26
Obr. 15 Úder a kop [21]	32
Obr. 16 Hmat – tlak na bradu [22]	32
Obr. 17 Chvat – vykroucení paže [23]	33

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Systemizace techniky sebeobraný beze zbraně [4].....	31
Tab. 2 Souhrn základní terminologie [zdroj vlastní]	41